

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE WOŁOWSKIM
NA LATA 2012-2015**

WOŁÓW 2012

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	str. 3
Rozdział I Prawo wobec przemocy w rodzinie	str. 5
1.1 Dokumenty międzynarodowe	str. 5
1.2 Przemoc i jej przeciwdziałanie w świetle prawa polskiego	str. 7
1.3 Czynny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie	str. 9
Rozdział II Korelacja programu z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	str.10
Rozdział III Przemoc w rodzinie w literaturze	str. 12
3.1 Pojęcie przemocy w rodzinie	str. 12
3.2 Rodzaje przemocy	str. 13
3.3 Fazy przemocy	str. 14
Rozdział IV Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	str. 15
4.1 Zadania organów administracji rządowej.....	str. 15
4.2 Zadania organów administracji samorządowej.....	str. 16
4.3 Instytucje zobligowane do pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	str. 17
Rozdział V Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim.....	str. 23
5.1 Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim.....	str. 23
5.2 Skala przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim.....	str. 28
5.2.1 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Wołowie.....	str. 29
Rozdział VI Analiza SWOT przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim.....	str. 32
Rozdział VII Cele i zadania Programu.....	str. 34
Rozdział VIII Sposób realizacji programu- monitoring i ewaluacja.....	str. 37

Wprowadzenie

Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie stanowi realizację zapisów znowelizowanej ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493 z późniejszymi zmianami), która nakłada na powiaty obowiązek opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Program ten zakłada realizację celów i działań odnoszących się do przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochronie ofiar tej przemocy poprzez działania instytucji funkcjonujących w powiecie wołowskim. Inne funkcje programu to specjalistyczna pomoc oraz upowszechnianie wiedzy o zjawisku przemocy oraz promocja i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych wobec dzieci w rodzinach, w których przemoc już występuje, jak i w tych, które są przemocą zagrożone.

Program został stworzony przy pomocy literatury przedmiotu oraz w oparciu o zapisy następujących ustaw i programów:

- Ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 175, poz. 1362, z późn. Zm.)
- Ustawę w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2007 r., nr 70, poz. 473, z późn, zm.)
- Ustawę z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. nr 88, poz. 553 z późn. Zm)
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r.- Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. nr 9, poz 59 z późn. Zm.)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. nr 179, poz. 1485)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, dotyczącym współczesne rodziny, występującym w każdych grupach społecznych. Pomoc rodzinie, w której występuje przemoc jest działaniem trudnym ze względu na różne czynniki, m.in.: przez przekaz historyczny kojarzący się często z siłą, przemocą i karaniem w sferze wychowywania, przez definiowanie zjawiska przemocy podyktowane schematami myślowymi, uproszczeniami i umniejszaniem znaczeń pewnych zachowań. Inny czynnik

zaburzający działanie pomocowe to postrzeganie obrazu ofiary w rodzinie. Ofiara nie ufa, jest bierna, często agresywna i nie potrafi aktywnie zmierzać ku zmianie swojego życia. Taki obraz ofiary jest wynikiem jej wszystkich dotychczasowych doświadczeń życiowych, jednak jest on trudny do zaakceptowania osobom pomagającym.

Osoba pomagająca rodzinie z występującym zjawiskiem przemocy oprócz kompetencji oraz wiedzy powinna posiadać chęć niesienia pomocy, być życzliwą i posiadać wielką cierpliwość, gdyż jest to często długi cykl obfitujący w przeróżne niespodziewane sytuacje. Procedury mają pomagać, wskazać ramy pomocy, jednak to ludzie i ich rozumienie rzeczywistości jest najważniejsze.

Głównym celem programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w powiecie wołowskim.

Rozdział I. Prawo wobec przemocy w rodzinie

1.1. Dokumenty międzynarodowe.

Przemoc w rodzinie jest formą szczególnej represji, działaniem uwłaczającym, pozbawiającym szacunku i godności, ograniczającym wolność i prawo do życia zgodnego z własnymi przekonaniami i wartościami.

O konieczności godnego życia każdej jednostki jest mowa w wielu dokumentach postulujących poszanowanie i zachowanie ludzkich praw.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka w art. 1 mówi o tym, że: *„Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa”*. Art. 3 Deklaracji brzmi: *„Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby”*, a art. 5: *„Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, niehumanitarny lub poniżający”*.

Deklaracja Organizacji Narodów Zjednoczonych zawiera zapisy eliminujące przemoc wobec kobiet z 1994 r. W deklaracji uznano, że przemoc wobec kobiet jest przejawem historycznej nierówności kobiet i podstawowym mechanizmem społecznym, przy pomocy którego kobiety są zmuszane do podległości wobec mężczyzn. Deklaracja definiuje *“przemoc wobec kobiet”* jako *“wszelki akt przemocy związany z faktem przynależności danej osoby do określonej płci; rezultatem takiego aktu przemocy jest, lub może być, fizyczna, seksualna lub psychiczna krzywda lub cierpienie kobiet, włącznie z groźbą popełnienia takich czynów, wymuszeniem lub arbitralnym pozbawieniem wolności, niezależnie od tego czy czyny te mają miejsce w życiu publicznym czy prywatnym”*.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zawiera szereg artykułów traktujących o prawie do życia, jego godności, np. art. 5- prawo do życia i bezpieczeństwa osobistego, w którym czytamy: *„Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem następujących przypadków i w trybie ustalonym przez prawo...”*, art. 8- prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, art. 9- wolność myśli, sumienia, wyznania, art.10- wolność wyrażania opinii, art. 14- zakaz dyskryminacji.

W 2007 roku przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej został przyjęty program: *„Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrona*

ofiar i grup ryzyka - DAPHNE III na lata 2007 – 2013”, który jest kontynuacją działań Unii Europejskiej z zakresu walki z przemocą objętych w poprzednich latach programami Daphne oraz Daphne II. Projekt jest częścią programu „Prawa Podstawowe i Sprawiedliwość”. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji pomaga wdrożyć w Polsce ten program, który ma na celu walkę z wszelkimi formami przemocy (fizycznej, psychicznej i seksualnej) wobec dzieci, młodzieży kobiet (w tym m.in. zapobieganie i zwalczanie wykorzystywania seksualnego, przemocy w rodzinie, przemocy w szkole) oraz zapewnienie wsparcia ofiarom przemocy i grupom ryzyka. Program adresowany jest do dla wszystkich grup, które bezpośrednio lub pośrednio zajmują się zjawiskiem przemocy, a więc zarówno do ofiar przemocy i grup nią zagrożonych, jak i do pozostałych pośrednich grup takich jak m.in. kadra nauczycielska i edukacyjna, policja, straż graniczna, pracownicy socjalni, władze lokalne i krajowe, pracownicy wymiaru sprawiedliwości, organizacje pozarządowe, związki zawodowe, wspólnoty wyznaniowe itd.

Konwencja o Prawach Dziecka jest dokumentem szczególnie ważnym w kwestii ochrony dzieci, a szczególnie art. 19 ust. 1, który brzmi: „*Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem*”.

1.2 Przemoc i jej przeciwdziałanie w świetle prawa polskiego.

Polskie prawo to przede wszystkim Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. W Konstytucji, biorąc pod uwagę zjawisko przemocy, należy zwrócić uwagę na rozdział: Wolność i prawa osobiste, a w nim art. 40, brzmiący: *„Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”*. Źródłem prawa bezpośrednio zajmującym się problemem przemocy w rodzinie jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ustawa ta została stworzona w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Ustawa ta określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc. Kontynuacją zapisów prawnych z wymienionej ustawy jest ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy oraz niektórych innych ustaw.

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, po zmianie preambuła brzmi: *„Uznając, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności, a także w celu zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie...”*

Zapisy dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie są zawarte także w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Art. 2 ust. 1 ustawy opisuje zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, które wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, m.in. przez przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Art. 4 ust. 1 ustawy- prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Rozdział 2 ustawy określa warunki postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu, co jest istotne w sytuacji, gdy zjawisku występowania przemocy w rodzinie towarzyszy problem alkoholowy.

Innym aktem prawnym regulującym pewne aspekty przemocy domowej jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Dokument ten wskazuje m.in. zadania powiatu i gminy dotyczące przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie będzie realizowany również w oparciu o:

- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59 z późn. Zmianami)
- Ustawę z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. Zm.)
- Ustawę z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. Zm.)
- Ustawę z dnia 07 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. Zm.)
- Ustawę z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. Zm.)
- Ustawę z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1590 z późn. Zm.)

1.3. Czyny zabronione, kwalifikowane jako przemoc w rodzinie

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemocą jest: jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny czyli osoby najbliższe, a także inne osoby wspólnie zamieszkujące lub gospodarujące, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Według kodeksu karnego, czyny zakwalifikowane jako przemoc, ustawowo podlegają karze. W rozdziale XXVI- przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece, zapis artykułów wygląda następująco:

Art. 207. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Rozdział II. Korelacja programu z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Wszelkie działania dotyczące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zawarte Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar są między innymi wytycznymi Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W 2006 r. działając na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Rada Ministrów przyjęła Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program ten powstał we współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwem Sprawiedliwości, Ministerstwem Zdrowia, Ministerstwem Edukacji Narodowej. Punktem wyjścia do opracowania Programu była analiza dotychczasowego stanu wiedzy teoretycznej i badawczej na temat przemocy w rodzinie zarówno w Polsce jak i w krajach europejskich, co pozwoliło na identyfikację najbardziej istotnych problemów. Zaskutkowało to analizą i wyłowieniem hierarchii celów. Jako cel główny Programu wyznaczono ograniczenia zjawiska przemocy domowej. Do realizacji zostały zaangażowane instytucje i organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe w Polsce. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest dokumentem skorelowanym z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Krajowy Program wytycza szczegóły działań dla powiatu i są to:

1. Działania uprzedzające:

- strategię diagnozującą- cel: poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
- strategię informacyjną- cel: podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie (np. kampanie społeczne obalające mity na temat przemocy)

2. Działania interwencyjne:

- strategię pomocową kierowaną do ofiar przemocy w rodzinie- cel: stworzenie organizacyjnych i kadrowych warunków do udzielenia profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, poprzez stworzenie sieci instytucji wspierających ofiary (punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej i inne), udostępnienie do publicznej informacji wiadomości informatorów o instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,

- strategie pomocowe dla sprawców przemocy w rodzinie- cel: zapobieganie kontaktowaniu się sprawców przemocy w rodzinie z osobami pokrzywdzonymi poprzez izolowanie sprawców przemocy od ich ofiar na podstawie odrębnych przepisów oraz stosowanie procedury „Niebieskiej Karty”

3. Działania wspierające:

- strategie terapeutyczne- cel: wspieranie ofiar przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu cyklu przemocy, a także zapobieganie kolejnym aktom przemocy w rodzinie (m.in. poprzez stworzenia programu ochrony ofiar)

4. Działania korekcyjno- edukacyjne skierowane do sprawców przemocy w rodzinie:

- strategie ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie- cel: powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy w rodzinie poprzez opracowanie i wdrożenie do realizacji programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społeczno- użytecznych przy jednoczesnym uczestnictwie w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Rozdział III. Przemoc w rodzinie w literaturze.

3.1 Pojęcie przemocy domowej

Przemoc w rodzinie jest zamierzonym i wykorzystującym przewagę sił działaniem lub zaprzestaniem działania skierowanym przeciw członkowi rodziny, które narusza jego prawa i dobra osobiste, powodując cierpienia i szkody.

Przemoc jest zamierzonym działaniem lub zaniechaniem działania sprawcy, które ma na celu podporządkowanie ofiary i przejęcie nad nią kontroli. W przemocy występuje relacja nierównych sił- sprawca wykorzystuje swoją przewagę: fizyczną, ekonomiczną lub intelektualną nad ofiarą. Przemoc powoduje cierpienie i ból poprzez narażenie zdrowia i życia ofiary na poważne szkody fizyczne i psychiczne. Doświadczania bólu i cierpienia przez ofiarę sprawia, że ma ona mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc przybiera różne formy, jedną z najczęstszych klasyfikacji jest podział na gorącą i chłodną (wg. prof. J. Mellibrudy).

Przemoc gorąca charakteryzuje się furją, agresywnym zachowaniem, wybuchem skumulowanych uczuć złości i wściekłości. Furii towarzyszy pragnienie wywołania cierpienia i spowodowania szkód u ofiary. Gorąca przemoc może być spowodowana negatywnymi i intensywnymi przeżyciami związanymi z frustracją, z niespełnieniem pragnień lub oczekiwań. Elementami przemocy gorącej może być grożenie pobiciem, uderzenie, szarpanie, kopanie, poparzenie, duszenie, zamykanie w pomieszczeniu, rzucanie przedmiotami, zmuszanie do stosunku seksualnego, pchnięcie nożem, grożenie jego użyciem.

Przemoc chłodna może wydawać się spokojniejsza, ale bardzo często jest to pozór spokojny skrywający silne emocje. Przemoc chłodna polega na realizowaniu przez sprawcę odpowiedniego scenariusza, mającego na celu poniżenie, skrzywdzenie lub przymuszanie do czegoś ofiary. Przemoc chłodna charakteryzuje się użyciem obraźliwych słów, szykanowaniem, ostentacyjnym opuszczeniem pomieszczenia, przerywanie snu, posiłku, słowne zmuszanie do stosunku płciowego itp. Sprawcy przemocy chłodnej na ogół pozostają nieświadomi szkodliwości swego zachowania, ponieważ znajdują oni uzasadnienie nawet dla okrucieństwa. Chłodna przemoc wobec dzieci przybiera często formę "surowych i konsekwentnych" metod wychowawczych lub "sprawiedliwego karania". Czasem usprawiedliwianie przemocy polega na uprzedmiotowieniu ofiary lub negowaniu jej wartości jako istoty ludzkiej.

3.2 Rodzaje przemocy

Przemoc dzielimy na fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną.

Do przemocy fizycznej zaliczymy m.in.: bicie, popychanie, torturowanie, policzkowanie, uderzenie pięścią, kopanie, drapanie, plucie, szarpanie za włosy, gryzienie, wykręcanie rąk, duszenie, okaleczenie, przypalanie papierosem, wyrywanie paznokci, parzenie, rzucanie przedmiotami, użycie broni, napaść, uwięzienie, i wszelkie inne działania które wywierają ból i strach. Objawy: sińce, obrzęki na twarzy, ramionach, klatce piersiowej, plecach, pod pachami, na dłoniach, stopach, pośladkach, ślady po oparzeniach, rany cięte, kute, blizny za uszami, otwarte rany w nietypowych miejscach.

Przemoc psychiczna- przymus i groźby, upokarzanie, zastraszanie, poniżanie, emocjonalne wykorzystywanie, szantaż emocjonalny, wyzywanie, obwinianie, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, manipulowaniem poczuciem winy, karanie przez odmowę uczuć, odmawianie współżycia seksualnego, wyśmiewanie, zawstydzanie, kontrolowanie lub uniemożliwianie kontaktów z innymi, zabranianie korzystania z telefonu, samochodu, narzucanie własnych poglądów, zakaz opuszczania domu, miłość warunkowa, brak zainteresowania, brak szacunku, stała krytyka, oskarżanie o wywołanie przemocy, zaprzeczenie przemocy, porywanie dzieci, wykorzystywanie pozycji mężczyzny, wymaganie bezwzględnego posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna, podsłuchiwanie rozmów telefonicznych, niszczeniu przedmiotów cennych dla ofiary.

Objawy: niska samoocena, wzmożona czujność, tiki nerwowe, zmiana nastrojów, słaba kontrola emocji.

Przemoc seksualna- wymuszanie pożycia seksualnego, aktywności seksualnej, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia, krytyka zachowań seksualnych, zmuszanie do oglądania filmów lub gazet pornograficznych, straszenie gwałtem, gwałt, straszenie karami fizycznymi i psychicznymi w razie odmowy współżycia, filmowanie podczas działań seksualnych, rozbieranie z zastosowaniem przemocy fizycznej.

Przemoc ekonomiczna (finansowa)- zabieranie zarobionych pieniędzy, odmawianie możliwości pracy, brak zaspakajania potrzeb materialnych, kontrola wydawania pieniędzy.

3.3 Fazy przemocy

Zjawisku przemocy w rodzinie towarzyszą fazy, składające się na cykl przemocy.

Faza pierwsza to narastanie napięcia i rosnąca agresja sprawcy, jego stałe rozdrażnienie, szukanie zaczepki. Sprawca prowokuje ofiarę, jest napastliwy, mimo, iż ofiara stara się załagodzić sytuację i uspokoić partnera.

Faza druga to faza gwałtownej przemocy. Dochodzi w niej do wyładowania złości, sprawcę ogarnia furia, atakuje ofiarę, często jest to brutalne pobicie. Furii towarzyszą wyzwiska, sprawca rzuca przedmiotami, upija się, niszczy przedmioty, przymusza do stosunku seksualnego. Ofiara doznaje obrażeń zarówno fizycznych jak i psychicznych. Stara się uspokoić sprawcę oraz jednocześnie chronić siebie. Ogarnia ją złość, lęk, wstyd, bezsilność. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji policji.

Faza trzecia nazywana jest fazą miodowego miesiąca. W niej dochodzi do manipulacji uczuciowej. Sprawca jest opanowany, szuka wytłumaczenia, usprawiedliwia swoje zachowanie, wyznaje miłość, przeprasza i prosi o wybaczenie, okazuje skruchę. Ofiara zaczyna wierzyć, że to co się stało jest incydentem, który się więcej nie powtórzy. Faza ta jednak ulega przemijaniu i przemoc rozpoczyna się na nowo. Każdy kolejny cykl przemocy jest gwałtowniejszy i dłuższy.

Rozdział IV. Obowiązki organów administracji rządowej i samorządowej w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Biorąc pod uwagę zadania organów administracji rządowej i samorządowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należy uwzględnić zadania samorządu gminnego i samorządu powiatowego oraz samorządu województwa. Działania wymienionych organów określa ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

4.1 Zadania organów administracji rządowej.

Zadania samorządu województwa według art. 7 ust. 1:

- 1) opracowywanie materiałów instruktażowych, zaleceń, procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie dla osób realizujących te zadania;
- 2) monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3) powoływanie o odwoływanie Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 4) monitorowanie realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przy pomocy Wojewódzkiego Koordynatora Realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 5) nadzór nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez samorząd gminny, powiatowy i województwa;
- 6) kontrola realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywanych przez podmioty niepubliczne na podstawie umów organami administracji rządowej i samorządowej.

Według Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla prawidłowego monitorowania działań Programu, niezbędna jest funkcja Wojewódzkich Koordynatorów ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

4.2 Zadania organów administracji samorządowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie reguluje w zakresie zadań organów administracji rządowej działania gmin i powiatów.

Według art. 6 ust. 2 ustawy, do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- 1) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar w rodzinie;
- 4) prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

W artykułach: 9a ust. 1-15, 9b, 9c określone są działania gmin na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym (m.in. określony jest sposób powołania zespołu, jego skład oraz organizacja pracy).

Zadania własne powiatu określa art. 6 ust. 3 ustawy i jest to:

- 1) tworzenie i prowadzenie ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

4.3 Instytucje zobligowane do pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie jest zobowiązanych szereg instytucji i służb. Ich współpraca winna mieć charakter interdyscyplinarny. Poniżej przedstawione zostaną poszczególne instytucje oraz informacje dotyczące ich działalności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, często opartej na procedurze Niebieskiej Karty.

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać oraz zapobiegają powstawaniu tych sytuacji. Pomoc udzielana jest z szeregu powodów, w tym także z powodu występowania przemocy w rodzinie.

Rodzajów pomocy udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej jest wiele. Najważniejsza jest praca socjalna, która wg art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej jest świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Ust. 4 wymienionego artykułu mówi o tym, iż praca socjalna jest świadczona osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Pomoc społeczna to także poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, a także interwencja kryzysowa, którą stanowi zespół działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu.

Dla pracowników społecznych istotna w zadaniach mających na celu przeciwdziałanie przemocy rodzinie jest procedura Niebieskiej Karty, która jest załącznikiem do wywiadu środowiskowego. Procedura ta ułatwia pracownikowi socjalnemu rozpoznanie przemocy domowej, dostarcza ofiarom przemocy w rodzinie informacji o przysługujących im prawach oraz możliwościach szukania pomocy, motywuje ofiarę do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy, ułatwia podjęcie działań zmierzających do zatrzymania przemocy, umożliwia dokonywanie oceny stopnia zagrożenia życia lub/i zdrowia osób skrzywdzonych w rodzinie. Niebieska Karta jest dokumentem ułatwiającym pracownikom socjalnym planowanie działań związanych z poprawą sytuacji ofiar, umożliwia monitorowanie sytuacji, tworzy warunki do współpracy między placówkami pomagającymi ofiarom przemocy i podejmującymi działania wobec sprawców oraz budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z zaleceń Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczących realizacji procedury Niebieskiej Karty przez pracowników pomocy społecznej wynika, że każda informacja o przemoc w rodzinie powinna być sprawdzona przez pracownika socjalnego.

Policja.

Policja jest jedną z nadrzędnych instytucji, które wnoszą swój olbrzymi wkład w to, aby przemoc została ukarana. Do podstawowych zadań policji należą m.in.: ochrona życia lub zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń.

W zakresie przemocy, a właściwie jej przeciwdziałania, policja funkcjonuje w ramach procedury Niebieskiej Karty, której przebieg wyznacza Zarządzenie nr 162 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lutego 2008 r.

Zakres zadań i obowiązków policjantów w ramach procedury Niebieskiej Karty opisuje § 4 Zarządzenia. Do obowiązków policjanta przeprowadzającego interwencję należy:

- udzielenie ofiarom przemocy niezbędnej pomocy, w tym udzielenie pierwszej pomocy, wezwanie pogotowia ratunkowego lub innych instytucji, które mogą udzielić pomocy,
- podjęcie w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób będących ofiarami przemocy,
- ustalenie przebiegu zdarzenia i jego następstw,
- przeprowadzenie- jeśli to możliwe- ze sprawcy przemocy rozmowy , w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnimi lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwania sprawcy do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadzenie w miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa.

Zasadniczą rolę profilaktyczną w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie odgrywa dzielnicowy (Zarządzenie nr 528 Komendanta Głównego Policji z dnia 06 czerwca 2007 r. w sprawie

metod i form wykonywania przez dzielnicowego i kierownika rewiru dzielnicowych). Dzielnicowy po założeniu karty w ramach Niebieskiej Karty jest zobowiązany do dokumentowania wszelkich czynności w celu dalszego monitorowania sytuacji w rodzinie, zapobiegania zagrożeniom i inicjowania innych działań pomocowych, w tym m.in:

- bezpośredniego kontaktu z rodziną, nie później niż 7 dni od otrzymania Karty A (§ 7 ust. 2, pkt 1),
- przekazania ofiarom przemocy Karty B jeśli wcześniej nie było takiej możliwości (§ 7 ust. 2 pkt 2),
- systematycznych wizyt co najmniej raz w miesiącu, sprawdzających stan bezpieczeństwa domowników i zachowanie sprawcy przemocy w rodzinie (§ 7 ust. 2 pkt 3),
- prowadzenia działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy w rodzinie, w tym przeprowadzenia rozmów profilaktycznych ze sprawcą oraz informowanie go o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie (§ 7 ust. 2 pkt. 5),
- przekazywania pisemnych informacji dotyczących rodzin, w których zachodzi przemoc, organom administracji rządowej i jednostkom samorządu terytorialnego bądź podmiotom, którym zleciły one realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zgodnie z procedurą ustawową (§ 7 ust. 2 pkt 6),
- podejmowania współpracy z przedstawicielami organów administracji rządowej i samorządowej, organizacji pozarządowych oraz kościołów i związków wyznaniowych na rzecz rodzin dotkniętych przemocą (§ 7 ust. 2 pkt 7),
- Udziału w tworzeniu i funkcjonowaniu lokalnych zespołów pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w ramach współpracy z powołanymi instytucjami i organizacjami (§ 7 ust. 2 pkt 8).

W praktyce dzielnicowy realizujący procedurę Niebieskiej Karty współpracuje głównie z:

- pracownikiem socjalnym
- z gminną komicją rozwiązywania problemów alkoholowych
- z sądem opiekuńczym
- innymi podmiotami, specjalistami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego/ grupy roboczej powołanych do rozwiązania problemów tej rodziny w związku z występującą przemocą.

Służba zdrowia.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które jest bardzo często objęte świadczeniami zdrowotnymi, gdyż towarzyszą temu uszkodzenia zdrowia psychicznego i fizycznego. Odpowiedzialność służby zdrowia powinna mieć charakter interdyscyplinarny i skutkować pomocą ofiarom przemocy. Pracownik służby zdrowia, u którego podczas wykonywania swoich obowiązków służbowych, znajdzie podejrzenie lub otrzyma informację, iż jego pacjent jest ofiarą przemocy domowej, wypełnia formularz Niebieska Karta – Część A i podejmuje tym samym działania w ramach procedury Niebieskiej Karty. Działania pracowników służby zdrowia określa Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskiej Karty, która określa, w jakich sytuacjach można rozpocząć procedurę:

- w sytuacji zgłoszenia się pacjenta dotkniętego przemocą w rodzinie do izby przyjęć, szpitalnego oddziału ratunkowego, oddziału pomocy doraźnej lub innej placówki opieki zdrowotnej udzielającej pomocy medycznej stacjonarnie,
- w sytuacji interwencji zespołów poradnictwa medycznego u pacjenta dotkniętego przemocą w rodzinie, także w przypadku stwierdzenia zaniedbań w zakresie funkcji rodzicielskich lub opiekuńczych w miejscu realizowania wezwania,
- w sytuacji specjalistycznego zaopatrzenia lub hospitalizacji pacjenta dotkniętego przemocą w rodzinie- wówczas przedstawiciel służby zdrowia przekazuje wypełnioną Kartę- część A- do właściwej jednostki opieki zdrowotnej leczenia stacjonarnego.

Pracownik służby zdrowia, w ramach procedury Niebieskiej Karty:

- udziela pacjentowi informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń związanych z użyciem przemocy w rodzinie, a także opracowuje wstępny plan pomocy,
- w przypadku uprawdopodobnienia podejrzenia przemocy w rodzinie, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 10 czerwca 20120 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, zawiadamia organy ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie

- niezwłocznie przekazuje informację o uruchomieniu procedury przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego
- prowadzi gromadzi dokumentację związaną z realizacją procedury, która może być przekazana organom ścigania prowadzącym postępowanie przygotowawcze.

Prokuratura.

Prokuratura ma ogromny wpływ na kierunek postępowania przygotowawczego, wydaje wytyczne dla policji. Osoby, których dotknęła przemoc w rodzinie mają prawo złożyć w prokuraturze lub na policji zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. W sytuacji uzasadnionego popełnienia przestępstwa prokuratura wraz z policją ma obowiązek:

- 1) wszcząć postępowanie przygotowawcze celem sprawdzenia, czy popełniono przestępstwo,
- 2) wyjaśnienia okoliczności z zebraniem i zabezpieczeniem dowodów w sprawie,
- 3) ujęcia sprawcy bądź zastosowania środka zapobiegawczego w postaci dozoru policyjnego, bądź tymczasowego aresztowania.

Sądy opiekuńcze.

Sądy są zobowiązane do reagowania na każdą informację, która dotyczy wszelkich nieprawidłowości w opiece nad dzieckiem oraz naruszenia jego dóbr. Powołane są do rozpoznawania spraw z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego, postępowania w sprawach nieletnich oraz w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu. Mając na uwadze dobro dzieci, w swych kompetencjach sądy mogą zastosować wymienione poniżej działania:

- zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli powyższego,
- poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratorskiemu
- skierowanie małoletniego do placówki opiekuńczo- wychowawczej
- zakazanie rodzicom pozbawionym władzy rodzicielskiej styczności z dzieckiem

Wymienione przykłady nie są jedynymi, które sąd może zastosować, opierając się na ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. , nr 9, poz. 59 z późn. zm.)

Oświata

Placówki oświatowe są powołane, by realizować funkcję dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie organizowanych z tych placówek zajęciach. Jest to jednoznaczne z natychmiastową reakcją

na każdą informację dotyczącą stosowania przemocy wobec dziecka. Art. 4 ustawy z dnia 07 września 1991 o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r., Nr 67, poz. 329 z późn. zm.) brzmi: *„Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia”*. Wobec powyższego, nauczyciel ma obowiązek dbania o każdego z uczniów, a w przypadku podejrzenia stosowania wobec ucznia przemocy, zobligowany jest art. 12 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie policji lub prokuratury.

Organizacje pozarządowe

Działalność statutowa organizacji pozarządowych działających na danym terenie ma w swym zakresie pomoc ofiarom przemocy w rodzinie. Organizacje te oferują w ramach swej działalności psychologiczną pomoc indywidualną i grupową. Ponadto mogą prowadzić ośrodki dla ofiar przemocy w rodzinie, pomoc prawną. Organizują też grupy wsparcia i samopomocowe dla ofiar.

V. Diagnoza problemu na terenie powiatu

5.1 Charakterystyka problemu przemocy domowej na poziomie ogólnopolskim.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Według danych statystycznych Komendy Głównej Policji w Warszawie, według procedury Niebieskiej Karty, liczba ofiar przemocy domowej, sprawców przemocy oraz liczba przeprowadzonych interwencji na przełomie lat 2005- 2011 wygląda następująco:

Tabela nr 1- Liczba ofiar przemocy domowej wg. procedury "Niebieskiej Karty"

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba ofiar przemocy domowej ogółem	156.788	157.854	130.682	139.747	132.796	134.866	113.546
w tym: kobiety	91.374	91.032	76.162	81.985	79.811	82.102	70.730
w tym: mężczyźni	10.387	10.313	8.556	10.664	11.728	12.651	10.718
dzieci do lat 13	37.227	38.233	31.001	31.699	27.502	26.802	21.394
małoletni od 13 do 18 lat	17.800	18.276	14.963	15.399	13.755	13.311	10.704

Źródło: KGP Warszawa

Tabela nr 2- Liczba sprawców przemocy domowej

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem	97.142	96.775	81.743	86.568	81.472	83.390	71.914
w tym: kobiety	4.153	4.074	3.632	3.942	3.926	3.981	3.471
w tym: mężczyźni	92.776	92.526	77.937	82.425	77.326	79.204	68.248
nieletni	213	175	170	201	220	205	195

Źródło: KGP Warszawa

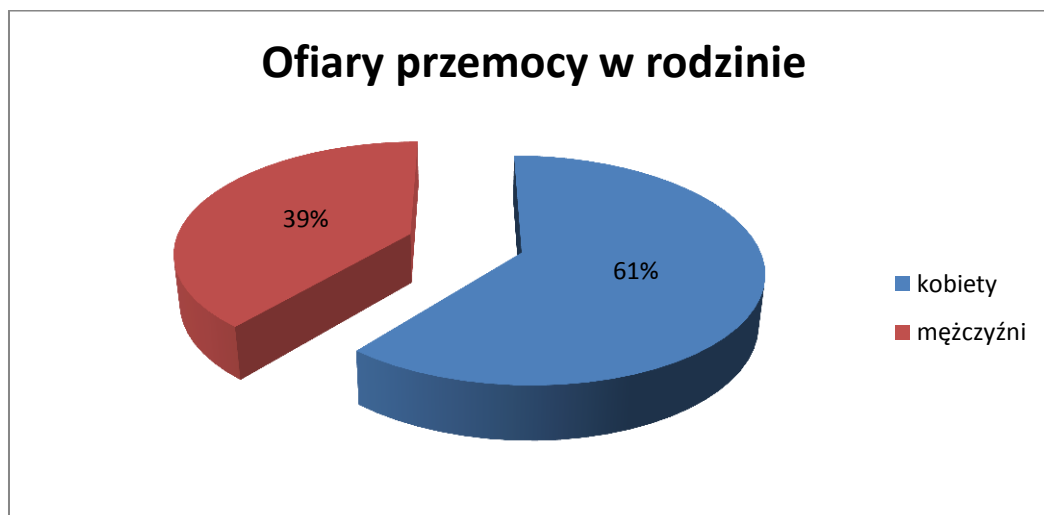
Tabela nr 3- Liczba przeprowadzonych interwencji Policji

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Interwencje domowe ogółem	608.751	620.662	718.819	658.651	573.834	586.062	584.279
w tym dotyczące przemocy w rodzinie	96.773	96.099	81.403	86.455	81.415	83.488	70.867

Źródło: KGP Warszawa

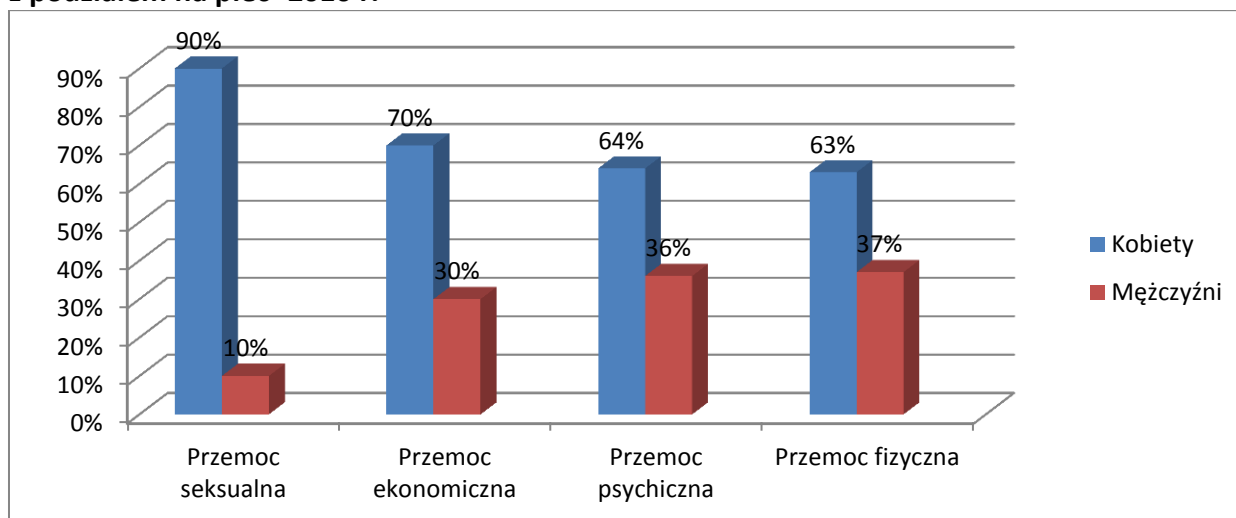
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2010 r. zleciło TNS OBOP diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce wobec kobiet i mężczyzn. Według danych z raportu, wśród ogółu ofiar przemocy w rodzinie 39% stanowią mężczyźni, a 61 % kobiety. Kobiety stanowią największy odsetek ogółu ofiar w przypadku przemocy seksualnej w rodzinie (90%). W przypadku przemocy fizycznej w rodzinie, kobiety stanowią 63% ogółu ofiar, a mężczyźni- 37%. Podobnie jest z ofiarami przemocy psychicznej- 64% z nich stanowią kobiety, a 36%- mężczyźni. Wśród ofiar przemocy ekonomicznej jest 70% kobiet i 30% mężczyzn.

Wykres nr 1- ogół ofiar przemocy w rodzinie w Polsce z podziałem na płeć- 2010 r.

Źródło: TNS OBOP

Wykres nr 2- ofiary przemocy w rodzinie, w zależności od rodzaju przemocy z podziałem na płeć- 2010 r.

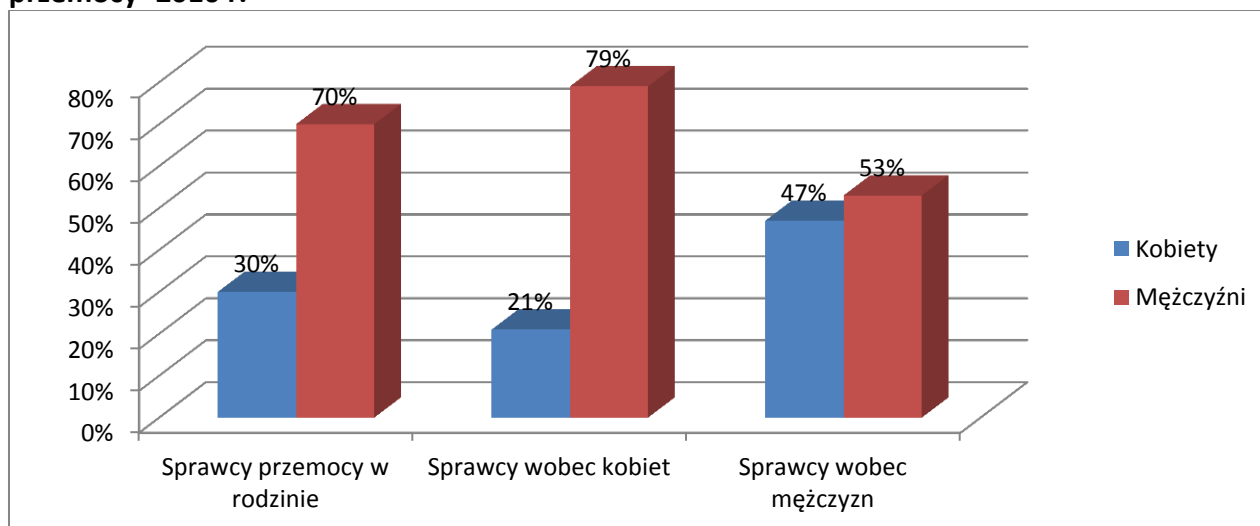

Źródło: TNS OBOP

Sprawcy przemocy

Wśród sprawców przemocy w rodzinie (ogółem, niezależnie od formy przemocy), 70% stanowią mężczyźni, a 30% kobiety. Gdy ofiarą jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy (79%). Jednak gdy ofiarą jest mężczyzna, sytuacja wygląda inaczej- mężczyźni stanowią 53% ogółu sprawców, a kobiety- 47%.

Wykres nr 3- sprawcy przemocy w rodzinie z podziałem na płeć, niezależnie od formy przemocy- 2010 r.

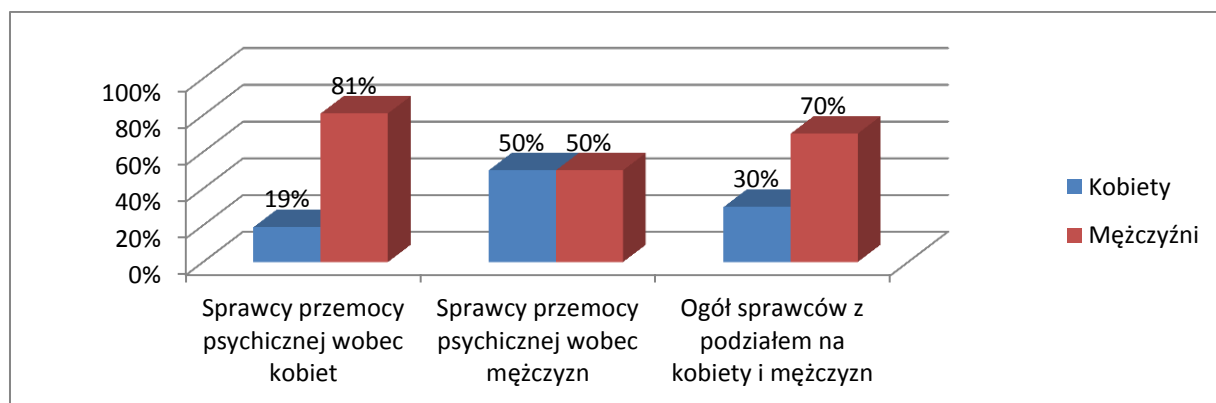

Źródło: TNS OBOP

Przemoc psychiczna.

Wśród sprawców przemocy psychicznej w rodzinie 70% stanowią mężczyźni, a 30% kobiety. Gdy ofiarą przemocy psychicznej w rodzinie jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy- 81% a udział kobiet- 19%. Gdy ofiarą jest mężczyzna- sytuacja wygląda inaczej- udział sprawców kobiet i sprawców mężczyzn rozkłada się po połowie- 50% do 50%.

Wykres nr 4- sprawcy przemocy psychicznej z podziałem na płeć- 2010 r.

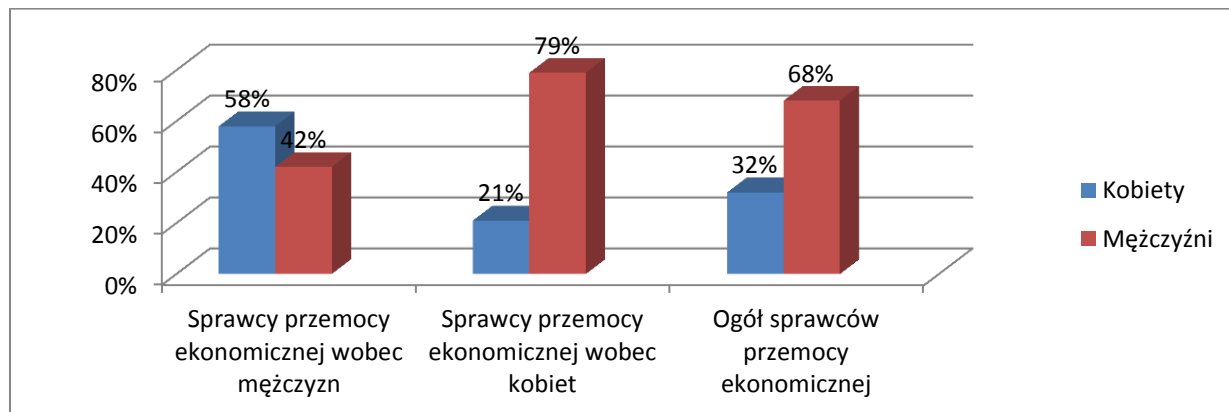

Źródło: TNS OBOP

Przemoc ekonomiczna.

Wśród sprawców przemocy ekonomicznej w rodzinie 68% stanowią mężczyźni, a 32% kobiety. Gdy ofiarą przemocy ekonomicznej w rodzinie jest kobieta, udział mężczyzn wśród sprawców tej przemocy jest jeszcze większy- 79%, udział kobiet- 21%. Gdy ofiarą przemocy ekonomicznej jest mężczyzna- 42% sprawców stanowią mężczyźni, a 58% sprawców to kobiety.

Wykres nr 8- Sprawcy przemocy ekonomicznej w rodzinie- 2010 r.

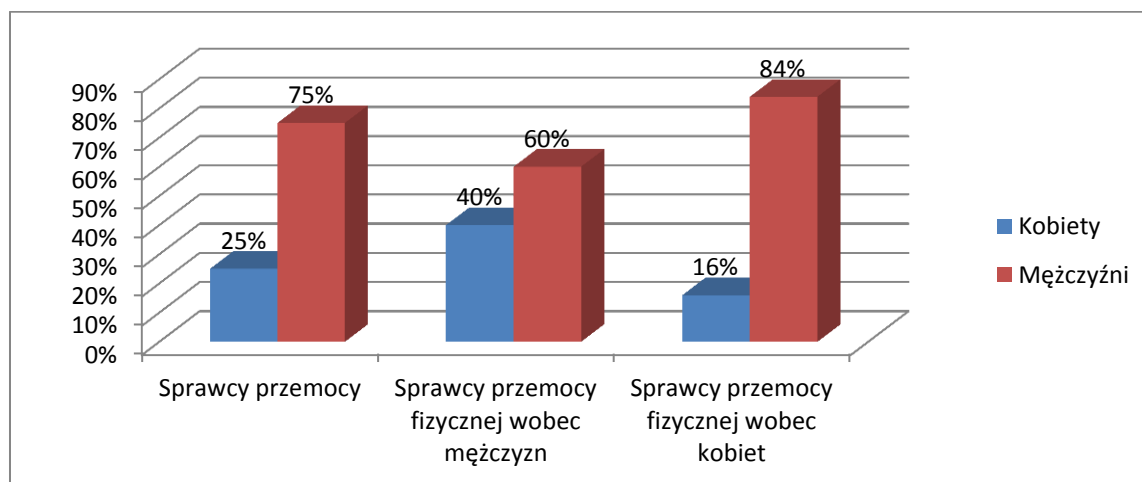

Źródło: TNS OBOP

Przemoc fizyczna.

Wśród sprawców przemocy fizycznej w rodzinie 75% stanowią mężczyźni, a 25% kobiety. Wśród sprawców przemocy fizycznej w rodzinie wobec kobiet 84% to mężczyźni, a 16% - kobiety. Gdy ofiarą przemocy fizycznej w rodzinie jest mężczyzna, to w 60% przypadków sprawcą jest mężczyzna, a w 40%- kobieta.

Wykres nr 9- sprawcy przemocy fizycznej w rodzinie- 2010 r.

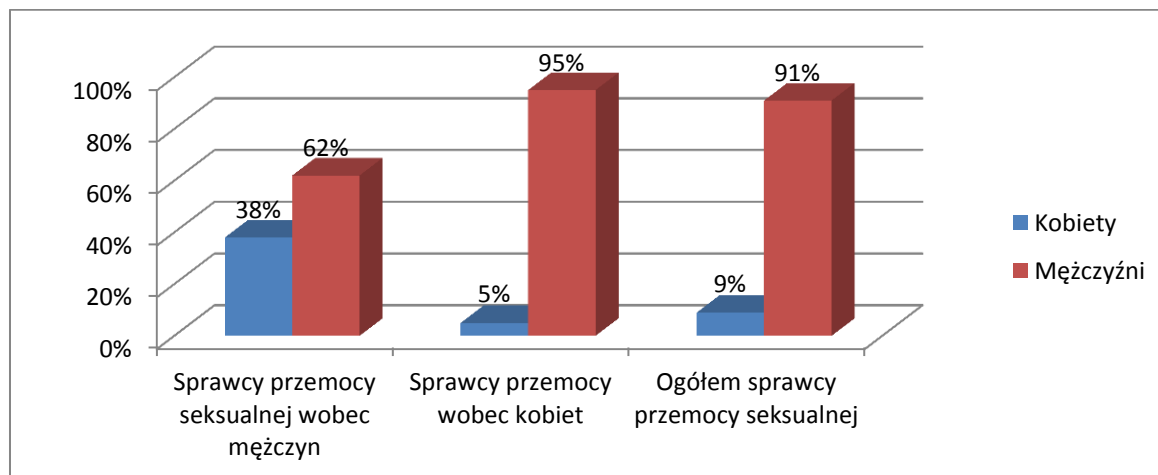

Źródło: TNS OBOP

Przemoc seksualna.

Wśród ogółu sprawców przemocy seksualnej w rodzinie 91% stanowią mężczyźni, a 9% kobiety. 95% sprawców przemocy seksualnej wobec kobiet objętych badaniem to mężczyźni, a 5% kobiety. Z kolei wśród sprawców przemocy seksualnej w rodzinie wobec mężczyzn objętych badaniem, mężczyźni stanowią 62%, a kobiety- 38%.

Wykres nr 10- sprawcy przemocy seksualnej w rodzinie- 2010 r.

Źródło: TNS OBOP

5.2 Skala przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim

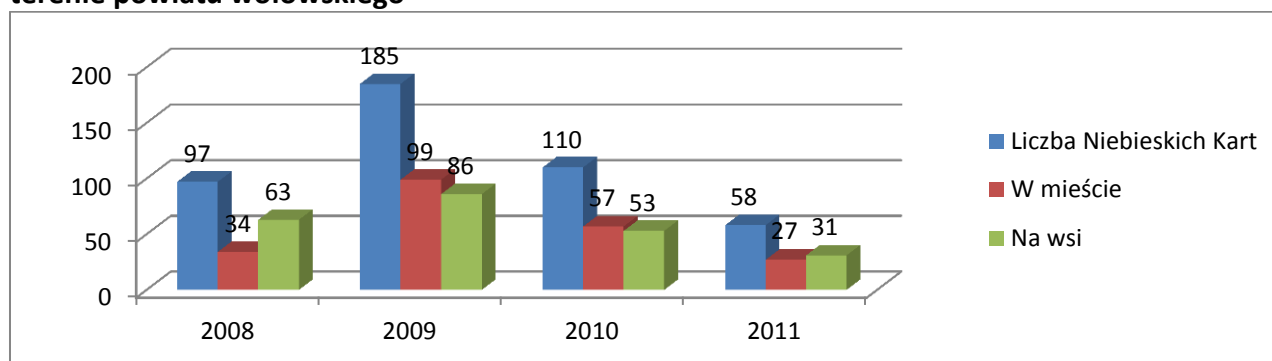
Powiat wołowski jest jednym z 26 powiatów ziemskich należących do województwa dolnośląskiego. Powierzchnia powiatu zajmuje 675 km², liczba jego mieszkańców wynosi 49,2 tysiące, gęstość zaludnienia- 73 osoby na km². W skład powiatu wołowskiego wchodzi trzy gminy: Wołów- stolica powiatu, Brzeg Dolny i Wińsko. Powiat wołowski graniczy z powiatami: górowskim od północy, lubińskim od zachodu, z trzebnickim od wschodu oraz ze średzkim i legnickim od południa.

Miejsko-wiejska gmina Wołów, wielkość- 331,1 km² ma charakter przemysłowo-rolniczy. Miejsko- wiejska gmina Brzeg Dolny zajmuje obszar 94,4 km² jest usytuowana najbliżej aglomeracji wrocławskiej i jest jednym z największym centrum przemysłu na terenie powiatu. Gmina Wińsko jest gminą wysuniętą najbardziej na północ powiatu i należy do gmin typowo rolniczych. Leży w strefie rolno- leśnej i rekreacyjnej i zajmuje 249,5 km².

5.2.1 Zjawisko przemocy w rodzinie na podstawie analizy Komendy Powiatowej Policji w Wołowie

Na podstawie zestawienia statystycznego Komendy Policji Powiatowej w Wołowie z lat 2008- 2011 wynika, iż liczba zgłoszonych interwencji w sprawie wystąpienia przemocy w rodzinie, a tym samym liczba założonych Niebieskich Kart oraz liczb ofiar i sprawców przemocy zauważalnie spada. W 2009 r. była wyraźna tendencja zwyżkowa, która ulega znacznemu zmniejszeniu. Wszystkie dane zostaną przedstawione w tabelach i wykresach i dotyczą wszystkich trzech gmin z terenu powiatu wołowskiego, zostały podzielone na miasto i wieś.

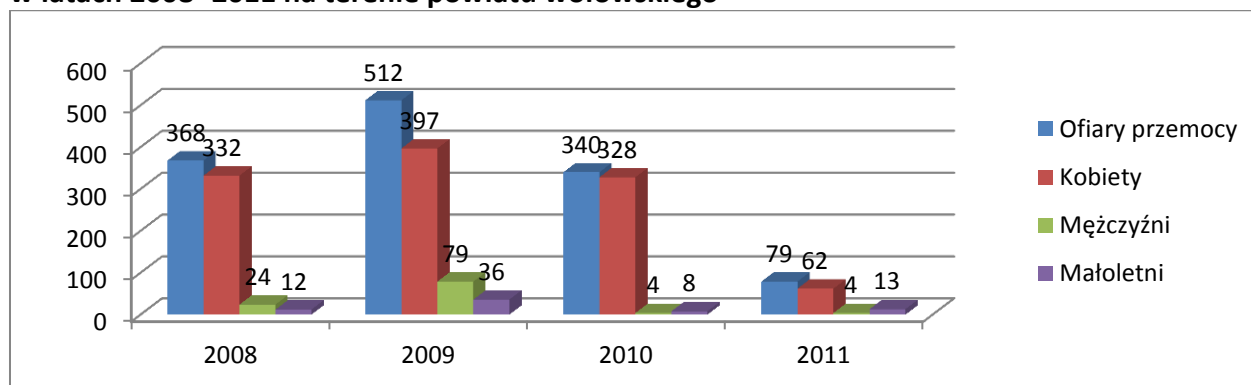
Wykres nr 11- liczba Niebieskich Kart z podziałem na wieś i miasto w latach 2008- 2011 na terenie powiatu wołowskiego

Źródło: KPP Wołów

Kolejne dane dotyczą liczby ofiar przemocy w latach 2008- 2011, z podziałem na kobiety, mężczyzn i osoby małoletnie. Jak wynika z analizy danych dotyczących liczby Niebieskich Kart, analogicznie spadła liczba też liczba ofiar. Zauważalna jest jednak tendencja do występowania większej liczby ofiar kobiet, niż mężczyzn. Jest to porównywalne z tendencją występującą na obszarze całego kraju.

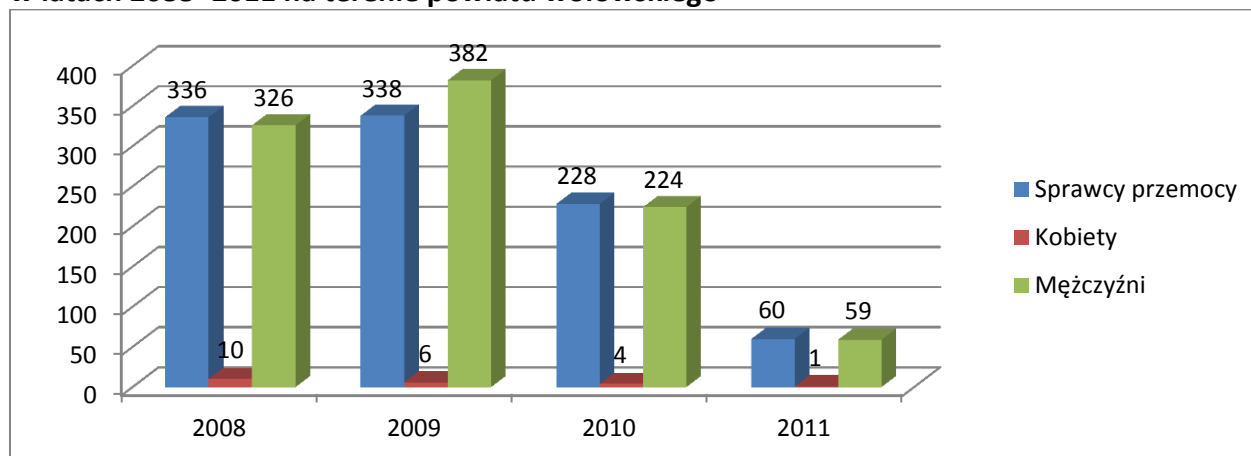
Wykres nr 12- Liczba ofiar przemocy z podziałem na kobiety, mężczyzn i małoletnich w latach 2008- 2011 na terenie powiatu wołowskiego

Źródło: KPP Wołów

Sprawcy przemocy w latach 2008-2011- wciąż widoczna jest większa liczba sprawców mężczyzn niż kobiet.

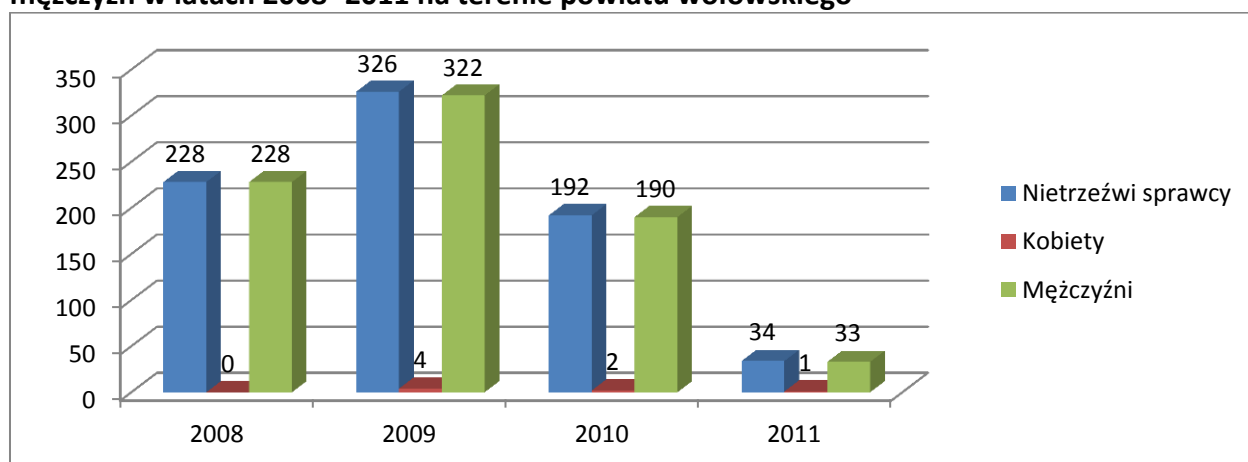
Wykres nr 13- liczba sprawców przemocy w rodzinie z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2008- 2011 na terenie powiatu wołowskiego

Źródło: KPP Wołów

Zjawiskowi przemocy w rodzinie bardzo często towarzyszy alkohol. Analizując ten problem nie sposób nie połączyć działań przemocowych z osobami nietrzeźwymi.

Wykres nr 14- liczba nietrzeźwych sprawców przemocy w rodzinie z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2008- 2011 na terenie powiatu wołowskiego

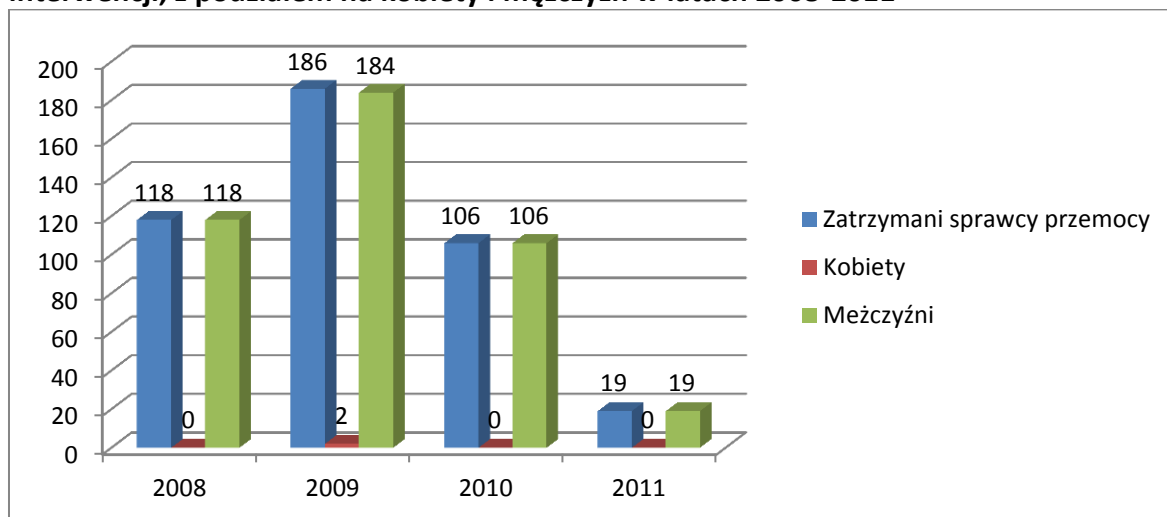

Źródło: KPP Wołów

Przy interwencji policji w sytuacjach wystąpienia przemocy, często następuje zatrzymanie sprawcy. Art. 244 1a ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r.- Kodeks postępowania karnego (Dz. U. nr 89, poz. 555, z późn. zm), mówi: policja ma prawo zatrzymać osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, a zachodzi obawa,

że ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa grozi.

Wykres nr 15- liczba sprawców przemocy zatrzymanych przez policję w wyniku interwencji, z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2008-2011

Źródło: KPP Wołów

Z powyższych zestawie wynika, iż zjawisko przemocy na terenie powiatu wołowskiego jest zjawiskiem powszechnie występującym. W działaniach sprawczych przemocy dominują mężczyźni, przy czym większość sprawców jest przy tym nietrzeźwa, a prawie połowa zostaje zatrzymana podczas interwencji. Biorąc pod uwagę dane z 4 lat (od 2008- do 2011), liczba sprawców mężczyzn stanowi 98%, a kobiet 2%. Nietrzeźwi sprawcy przemocy (kobiety i mężczyźni) stanowią 77% ogółu sprawców, w tym 1% stanowią kobiety, a 99% mężczyźni. Podczas interwencji zostało zatrzymanych 42% sprawców, w tym 99% mężczyzn a 1% kobiet.

Rozdział VI Analiza SWOT zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim

Analiza SWOT jest jedną z heurystycznych technik analitycznych, służącą do uporządkowania informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy:

S (strenghts)- mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,

W (weaknesses)- słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,

O (opportunities)- szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,

T (Threats)- zagrożenia: wszystko co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

W niektórych wykładniach mówi się, iż mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne, a szanse i zagrożenia- czynniki zewnętrzne. W innych interpretacjach mocne i słabe strony to cechy stanu obecnego, a szanse i zagrożenia-stanu przyszłego.

Analiza SWOT Programu, pozwala na wyodrębnienie atutów jak i stron słabych oraz ukazanie szans i możliwości w skutecznym, interdyscyplinarnym działaniu, którego celem jest niwelowanie przeszkód w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przy wspólnym działaniu służb, instytucji i organizacji pozarządowych.

Słabe strony	Mocne strony
Stereotypy na temat przemocy w rodzinie funkcjonujące pośród społeczności lokalnej.	Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
Brak bezpłatnego, specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.	Praca Zespołów Interdyscyplinarnych w gminach.
Brak dostępu do bezpłatnej terapii rodzinnej.	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
Brak Ośrodka Interwencji Kryzysowej na terenie powiatu.	Skoordynowane działania instytucji nałożone przez nowelizację ustawy o przeciwdziałaniu

Brak wystarczających kompetencji i przygotowania merytorycznego osób mających bezpośredni kontakt z ofiarami przemocy w rodzinie (m.in. pracownicy szkół, przedszkoli, instytucji pomocy społecznej, służby zdrowia itp.) Silne powiązanie zjawiska przemocy w rodzinie z innymi problemami społecznymi (m.in.: uzależnieniami, ubóstwem) Brak natychmiastowej reakcji na symptomy przemocy w rodzinie. Brak wystarczających środków finansowych na szkolenia specjalistyczne dla osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Zbyt małe nagłaśnianie problemu przemocy w rodzinie przez lokalne media (prasa i tv). Brak bezpłatnego dostępu do poradnictwa prawnego.	przemocy w rodzinie. Stosowanie procedury Niebieskiej Karty Realizacja Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Funkcjonowanie Powiatowego Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Wołowie Mieszkanie chronione dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Brzeg Dolny
Zagrożenia	Szanse
Słaba dostępność do szkoleń kadry zajmującej się przemocą w rodzinie. Niewłaściwe funkcjonowanie rodzin spowodowane przemocą w nich występującą. Nierównomierny układ sytuacji socjalno-bytowej sprawców i ofiar. Długotrwałe skutki przemocy w rodzinie występujące nawet po ustaniu przemocy Wydłużający się czas postępowań prawnych ws. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Ryzyko wypalenia zawodowego pracowników socjalnych zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie	Realizacja w gminach i powiecie programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie o ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Skorelowane działania instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Edukacja społeczna na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie a szczególnie na temat szkodliwości zjawiska Uwrażliwienie lokalnej społeczności na zjawisko przemocy w rodzinie, mające na celu prawidłowe reagowanie na przemoc Szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla kadr pomocy społecznej oraz innych instytucji zajmujących się przemocą domową

VII. Cele programu i zadania

Na podstawie diagnozy problemu przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim możemy założyć cel główny i cele operacyjne (szczegółowe). Cel główny realizowany będzie przez cele operacyjne.

Cel główny programu: ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim.

Cele szczegółowe:

1. Rozwinięcie kompleksowego systemu wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą
2. Prowadzenie profilaktyki i podniesienie świadomości społeczeństwa na temat skutków przemocy w rodzinie oraz propagowanie prawidłowego modelu rodziny

Niniejszy program obejmuje zadania jakie należy podjąć celem stworzenia spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar w rodzinie w powiecie wołowskim oraz określa odbiorców szczegółowych zadań a także ich realizatorów.

CEL GŁÓWNY

Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie wołowskim

Cel operacyjny nr 1	Rozwinięcie kompleksowego systemu wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą			
Zadanie	Zamierzony efekt	Realizatorzy	Źródła finansowania	Termin realizacji
1 – usprawnienie współpracy instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Budowa efektywnego systemu pomocy rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy	Instytucje pomocy społecznej, policja, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, placówki oświatowe, służba zdrowia, sąd, prokuratura	Budżet państwa, fundusze unijne, samorząd powiatu	2012- 2015
2 – tworzenie programów wspierających osoby dotknięte przemocą w rodzinie	Długotrwałe wsparcie ofiar przemocy w rodzinie	Instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe	Budżet państwa, fundusze unijne, samorząd powiatu	2012- 2015
Wsparcie oraz zwiększenie profesjonalizmu osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie poprzez szkolenia tematyczne	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników oraz zwiększenie efektywności ich pracy z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy.	Instytucje pomocy społecznej, placówki oświatowe, służba zdrowia, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, sąd, policja, organizacje pozarządowe	Budżet państwa, fundusze unijne, samorząd powiatu	2012- 2015
Stworzenie systemu wsparcia specjalistycznego dla rodzin z problemem przemocy domowej	Profesjonalne wsparcie specjalistyczne w postaci: terapeuty rodzinnego, psychologa, prawnika.	Jednostki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki oświatowe	Budżet państwa, fundusze unijne, samorząd powiatu	2012- 2015
Pomoc sprawcom przemocy w rodzinie	Tworzenie i realizacja programów korekcyjno –	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wołów, Zakład Karny w Wołowie,	Budżet państwa, samorząd powiatu	2012- 2015

	edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie			
--	---	--	--	--

Cel operacyjny nr 2	Prowadzenie profilaktyki i podniesienie świadomości społeczeństwa na temat skutków przemocy w rodzinie.			
Zadanie	Zamierzony efekt	Realizatorzy	Źródła finansowania	Termin realizacji
Zwiększenie dostępu do informacji dotyczących pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Wydanie bezpłatnego informatora z opisem zjawiska przemocy w rodzinie oraz z adresami instytucji oferującymi pomoc Zamieszczenie w prasie lokalnej danych informacyjnych Umieszczenie informacji o zjawisku przemocy na stronie www.pcprwolow.pl	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki oświatowe	Budżet państwa, samorząd powiatu, środki EFS	2012-2015
Edukacja skierowana do społeczności lokalnej na temat przemocy domowej	Kampania dotycząca przeciwdziałania przemocy w rodzinie Artykuły w prasie lokalnej dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie Umieszczenie informacji na stronie www.pcprwolow.pl	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, placówki oświatowe	Budżet państwa, samorząd powiatu, Środki EFS	2012- 2015

VIII. Sposób realizacji programu- zarządzanie i ewaluacja

Powiatowy Program Przeciwdziałania przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie jest programem zakładającym interdyscyplinarne działania różnych instytucji i ma na celu ograniczenie występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu wołowskiego. Program będzie realizowany przez jednostki samorządu powiatowego, instytucje oraz podmioty zobowiązane do podejmowania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie powinien stanowić narzędzie wykorzystywane w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację zadań polityki społecznej w przeciwdziałaniu przemocy rodzinie. Program, jako dokument jest elastyczny i otwarty, co sprzyja wprowadzaniu zmian. Program musi być poddawany weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom.

Realizacji celów strategicznych będzie przewodniczyć Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołowie oraz organizacje i instytucje odpowiadające za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na terenie powiatu wołowskiego.

